

SYLWETKI PROFESORÓW POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

Henryk Mierzejewski

(1881—1929)

Henryk Mierzejewski urodził się 6 XI 1881 r. w Warszawie, w rodzinie inżyniera mechanika. Nauki pobierał w domu, ponieważ przez kilka lat chorował na gruźlicę kości, która wywiązała się w nodze w wyniku wypadku, jakiemu uległ w dzieciństwie. W 1901 r. zdał jako ekstern maturę w szkole handlowej w Warszawie i rozpoczął studia na Wydziale Mechanicznym Warszawskiego Instytutu Politechnicznego im. Mikołaja II. Jako działacz Związku Młodzieży Postępowo-Niepodległościowej brał udział w strajkach studenckich w 1905 r., a po zamknięciu uczelni wyjechał do Radomia, aby tam organizować strajk szkolny. Redagował również nielegalne pismo „Wici”. W 1906 r. został aresztowany i przez kilka miesięcy więziony, potem skazany na zesłanie na Syberię. Karę tę na skutek starań rodziny zamieniono mu na wydalenie za granicę. Wyjechał do Belgii i kontynuował studia na Wydziale Technicznym uniwersytetu w Liège. W 1909 r. otrzymał dyplom inżyniera mechanika, a ponieważ po ogłoszeniu amnestii przez władze carskie mógł już wrócić do kraju, rozpoczął pracę jako konstruktor w Spółce Akcyjnej Fabryki Maszyn Gerlach i Pulst w Warszawie.

Po ewakuacji fabryki do Rosji w 1915 r. H. Mierzejewski podjął wykłady z zasad obróbki metali w w Szkole Mechaniczno-Technicznej H. Wawelberga i S. Rotwanda oraz na Kursach Wieczorowych dla Techników, organizowanych przez Towarzystwo Kursów Naukowych. Był też członkiem grupy mechaniczno-elektrotechnicznej Komisji Politechnicznej Towarzystwa Kursów Naukowych, a potem Komisji Politechnicznej Sekcji Szkół Wyższych Wydziału Oświecenia Komitetu Obywatelskiego miasta Warszawy.

Po otwarciu Politechniki Warszawskiej (PW) w listopadzie 1915 r. rozpoczął karierę naukową od stanowiska asystenta przy pracowni kreśleń technicznych. W 1916 r. został wykładowcą rysunku technicznego na czterech wydziałach PW, a od 1917 r. prowadził wykłady z obróbki metali na Wydziale Budowy Maszyn i Elektrotechniki. Na tym wydziale 14 V 1919 r. został powołany przez Komisję Stabilizacyjną na profesora zwyczajnego konstrukcji i technologii obrabiarek. W roku akad. 1921/22 był delegatem do Senatu uczelni, a w roku akad. 1923/24 dziekanem Wydziału Mechanicznego PW.

W latach 1918—1920 prof. H. Mierzejewski zorganizował w PW nowoczesnie wyposażone w maszyny i urządzenia Laboratorium Obróbki Metali i Pomiarów Warsztatowych (LOM). Jako kierownik tej placówki dbał o jej poziom i organizował współpracę z krajowym przemysłem. W czasie wojny 1920 r. uruchomił w LOM na zlecenie Państwowej Fabryki Karabinów produkcję sprawdzianów dla przemysłu zbrojeniowego. W LOM badano m.in. obrabiarki nadsyłane przez przemysł i przez LOM przechodziły krajowe i importowane sprawdziany i

wzorcy aż do uruchomienia w 1925 r. Laboratorium Pomiarowego Państwowej Fabryki Sprawdzianów w Warszawie, w którego powstaniu prof. H. Mierzejewski miał duży udział.

Jako ekspert Polskiego Związku Przemysłu Metalowego w Podgrupie Obrabiarek i Narzędzi miał prof. H. Mierzejewski istotny wpływ na opracowanie programu produkcji obrabiarek w całym kraju. Dzięki jego staraniom polonijna firma Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki S.A. otworzyła fabryki obrabiarek i narzędzi w Pruszkowie i Porębie. Uważając za niezbędne dla rozwoju przemysłu krajowego zbliżenia i wymianę doświadczeń zawodowych inżynierów z byłych różnych zaborów, zorganizował trzy zjazdy inżynierów mechaników. Pierwszy z nich miał miejsce w 1923 r. w PW. Prof. H. Mierzejewski był również inspiratorem i dożywotnim prezesem powstałego w 1926 r. Stowarzyszenia Inżynierów Mechaników Polskich. Doceniając znaczenie normalizacji w nowoczesnym przemyśle, brał udział w tworzeniu Polskiego Komitetu Normalizacyjnego. Od 1927 r. przewodniczył w nim Komisji Techniki Warsztatowej. W LOM opracowywano normy dla potrzeb przemysłu maszynowego. Jako uczestnik Międzynarodowej Konferencji Normalizacyjnej w Pradze w 1928 r. wniósł duży wkład w opracowanie zasad Międzynarodowego Układu Tolerancji i Pasowań.

Dorobek naukowy prof. H. Mierzejewskiego obejmuje zagadnienia z dziedziny teorii skrawania i plastyczności metali oraz konstrukcji obrabiarek i budowy przyrządów pomiarowych. W 1925 r. zastosował jako pierwszy w świecie metodę mikrofilmowania do mikroskopowej obserwacji tworzenia się wióra podczas przebiegu procesu skrawania. Film ten został pokazany w 1928 r. na Międzynarodowym Zjeździe Mechaniki Stosowanej w Hadze. Był autorem kilku podręczników akademickich i prac, z których najważniejszą jest monografia „Podstawy mechaniki ciał plastycznych” (1927). Opublikował ponad 60 artykułów na łamach m.in. *Mechanika*, *Przeglądu Mechanicznego*, *Przeglądu Technicznego*, przeznaczonych dla szerokiego kręgu inżynierów. Wprowadził do polskiego nazewnictwa naukowego takie pojęcia, jak: metrologia techniczna, teoria powstawania wióra, teoria plastyczności w procesie obróbki. Współpracował z prof. K. Adamieckim w dziedzinie teorii organizacji badań naukowych i organizacji przemysłu.

Prof. H. Mierzejewski był założycielem i pierwszym redaktorem naczelnym (1920—1926) miesięcznika *Mechanik*, utworzonego przez Stowarzyszenie Mechaników Polskich w USA. W 1923 r. był też redaktorem naczelnym *Przeglądu Technicznego*.

Zmarł nagle 28 VI 1929 r. w wyniku ataku dusznicy bolesnej w wieku 48 lat, w pełni sił twórczych. Został pochowany na cmentarzu Powązkowskim (23-wprost pod murem). Był odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Polonia Restituta.